

**Nevyřešené otázky týkající se
nakládání s chemickými látkami a
směsmi/přípravky (L/S)
§44a zákona č. 258/2000 Sb.**

Z. Trávníčková, M. Hornychová
Státní zdravotní ústav

Teisingerův den, červen 2012

„Dnešní“ §44a zákona + historie

- **směrnice** 98/24/ES, o bezpečnosti a ochraně zdraví zaměstnanců před riziky spojenými s chem. činiteli používanými při práci, v plat. znění
- zákon č. 157/1998 Sb. (**chemický zákon**)-obecné podmínky nakládání s nebezp. látkami a přípravky ... každý chrání zdraví, řídí se symboly, R+S větami, omezení pro nakládání L/P s určitými nebezp., autorizace
- zákon č. 356/2003 Sb. (chemický zákon) mění zákon č. 258/2000 Sb. – **vkládá §44a + §44b**
... omezení prodávat/darovat – nebezpečnosti - věk + odborně způsobilá osoba (pro T+), pokyny pro nakládání, skladování a evidence (T+); kdo odborně způsobilá osoba pro T+ vzdělání nebo zkoušku

Úvod k §44 zákona - „nakládání“

- zapracování nové terminologie z **nařízení CLP** do §44a → *podklady předány na Ministerstvo zdravotnictví XII/2010*
- **odlévání/přelévání/odsypávání** apod. **do tzv. náhradních obalů** pro použití na některém z pracovišť téže právnické nebo fyzické osoby;
problém ve fázi diskuzí
- **míchání** různých látek nebo směsí (L/S), která/é je/jsou dále používána/y na pracovištích téže fyzické nebo právnické osoby;
problém ve fázi hledání možného řešení
- KHS, bezpečnostní technici/pracovníci firem... 3

Problém 1.

**postup podle
nařízení CLP
(= nařízení (ES)
č. 1272/2008
v platném znění)**

foto 2011/VI
sklad firmy 15 km od
Prahy

Proč je třeba je předpisy novelizovat

➤ nyní v předpisech

- uváděny skupiny nebezpečnosti (*s odkazem na chemický zákon*), např. vysoce toxický, toxický, žíravý, karc.+ muta + toxický pro repr. 1 a 2
- nebo R věty – např. R26-27-28, R45 a další

➤ nařízení (ES) č. 1272/2008 v platném znění (= **nařízení CLP**)

- nově jiné třídy a kategorie/popř. podkategorie nebezpečnosti (např. Acute Tox. 1)
- nově standardní věty o nebezpečnosti (tzv. „H“ věty) *místo standardních vět označující specifickou rizikovost (R-věty)*

Třídy nebezpečnosti pro zdraví (10)

pro porovnání existují skupiny nebezpečnosti: vysoce toxický, toxický, zdraví škodlivý, žíravý, dráždivý, senzibilizující, karcinogenní, mutagenní, toxický pro reprodukci (9)

- Akutní toxicita
- Žíravost/dráždivost pro kůži
- Vážné poškození očí / podráždění očí
- Senzibilizace dýchac. cest nebo kůže
- Mutagenita v zárodečných buňkách
- Karcinogenita
- Toxicita pro reprodukci
- Toxicita pro specifické cílové orgány - jednorázová expozice
- Toxicita pro specifické cílové orgány - opakovaná expozice
- Nebezpečnost při vdechnutí

Převody ze staré na novou klasifikaci

- **někde** si **kritéria** pro přiřazení nebezp. vlastností či tříd nebezpečnosti **v podstatě odpovídají**
např. Mut. Cat. 2, R46 - nově Muta. 1B, H340
podobně karcinogeny + toxické pro reprodukci
(kat. 1, 2, 3 → kat. 1A, 1B, 2) *(až na směsi Repr. 2)*
- **žiravý** – odlišit klasifikaci od označení resp. výstražného symbolu nebezpečnosti „žiravost“ (GHS05), *lze použít u 3 tříd nebezpečnosti → H314*
- problém „**vysoce toxické**“ a „**toxické**“ – může být:
Acute Tox. 1 – 2 – 3
STOT SE 1 (dnes R39/ + R věty k „T+“/„T“) - *jedno*
STOT RE 1 (dnes R48/ + R věty k „T“) - *opak*

Návrh SZÚ přijatý Min. zdravotnictví 2010/XII

„převod“ klasifikací - pro úpravu právních předpisů

➤ **„vysoce toxický“ (T+)**

= akutní toxicita kategorie 1 nebo 2 (**Acute Tox. 1**;
Acute Tox. 2) - *obě kategorie stejné H věty*
(*H300 orálně, H310 dermálně, H330 inhalačně*)

➤ **„toxický“ (T)**

= akutní toxicita kategorie 3 (**Acute Tox. 3**)
- **nebo** toxicita pro specifické cílové orgány po
jednorázové expozici kategorie 1 (**STOT SE 1**)
- **nebo** toxicita pro specifické cílové orgány po
opakované expozici kategorie 1 (**STOT RE 1**)

Návrh §44a zákona č. 258/2000 Sb.

Odst. 1 – Nakládáním s L/S se pro účely tohoto zákona se rozumí....

- doplněno vlastní používání/přebalování/ uvádění na trh

Odst. 2 - Osoby, které nakládají s L/S, jsou povinny se řídit výstraž. symboly nebezpečnosti, R a S větami ...

- doplněny nové prvky označení podle CLP

Odst. 3 – Práv.a fyzické podnikající osoby smějí prodat nebo jinak předat L/S klasifikované jako **vysoce toxické** nebo L/S, které mají přiřazenu třídu a kategorii/e nebezpečnosti **akutní toxicita kat. 1 nebo 2**, jen fyzickým **osobám uvedeným v § 44b odst. 1.**

doplněn – převod staré a nové klasifikace

Smysl zůstal v podstatě stejný.

Návrh §44a zákona č. 258/2000 Sb.

Odst. 4 – Právnícké a podnikající fyzické osoby smějí **nakládat** s L/S klasifikovanými jako **T+ /...**

Acute Tox. 1 nebo 2 jen tehdy, jestliže nakládání s těmito L/S mají zabezpečeno fyzickou **osobou odborně způsobilou** podle **§ 44b** odst. 1.

Jednotlivé činnosti v rámci nakládání ...

Text zůstal téměř stejný.

doplněn – převod staré a nové klasifikace

Návrh §44a zákona č. 258/2000 Sb.

Odst. 5 – Právnícké a podnikající fyzické osoby nesmějí prodat nebo jinak předat L/S klasifikované jako **toxické** nebo L/S, které mají přiřazenu třídu/y a kategorii/e nebezpečnosti **akutní toxicita kat. 3, toxicita pro specif. cílové orgány po jednorázové nebo opak. expozici kat. 1** osobám mladším **18 let**.

Osobám mladším **15 let** pak nesmějí prodat nebo jinak předat L/S klasifikované jako **žiravé** nebo L/S, které mají přiřazenu třídu a kategorii nebezpečnosti **žiravost kat. 1** se stan. větou o nebezpečnosti **H314**.

doplňn – převod klasifikace

+ větší změna textu (včetně významu; dnes „C“ do 18 let)

+ vypouští se „hračky“ – zvláštní právní předpisy

Návrh §44a zákona č. 258/2000 Sb.

Odst. 6 – Právnícké a podnikající fyzické osoby **nesmějí** prodat L/S klasifikované jako **vysoce toxické, toxické nebo žíravé** nebo L/S, které mají přiřazenu třídu/y a kategorii/e nebezpečnosti **akutní toxicita kat. 1, 2 a 3, toxicita pro specifické cílové orgány po jednorázové nebo opakované expozici kat. 1 nebo žíravost kat. 1** se standardní větou o nebezpečnosti **H314** v **prodejních automatech a do přinesených nádob.**

Text zůstal téměř stejný.

doplněn – převod staré a nové klasifikace

Návrh §44a zákona č. 258/2000 Sb.

Odst. 7 až 12 – se týkají pokynů pro nakládání

Dnes - vysoce toxické, toxické, žíravé, karcinogenní s větou R 45 nebo 49, mutagenní s větou R 46, toxické pro reprodukci s větou R 60 nebo 61

+ nově přidán „převod klasifikací“

akutní toxicita kat. 1, 2 nebo 3 (*část Xn*), toxicita pro specifické cílové orgány po jednorázové nebo opakované (*část Xn*) expozici kat. 1 nebo žíravost kat. 1 se standardní větou o nebezpečnosti H314, karcinogenita kategorie 1A nebo 1B, mutagenita v zárodečných buňkách kategorie 1A nebo 1B a toxicita pro reprodukci kategorie 1A nebo 1B

Návrh §44a zákona č. 258/2000 Sb.

Odst. 7 až 12 - pokyny pro nakládání *pokračování*

- **snaha** – ponechat „stávající“ již projednané pokyny v platnosti do doby, do kdy tyto L/S se „starou“ klasifikací a označením budou na pracovištích používány, resp. do spotřebování
- **jakmile** – dojde k rozšíření sortimentu o nové L/S příslušně klasifikované „postaru“ nebo L/S i již používané ale nově dodané s „novou“ klasifikací a označením – vydat nová pravidla
- na tutéž L/S mohou být (*na přechodnou dobu*) dvoje pravidla, budou-li na pracovišti v obalech se starým a novým označením ...vydat odděleně...

Návrh §44a zákona č. 258/2000 Sb.

Odst. 7 až 12 - pokyny pro nakládání *pokračování*

- pravidla musí být **volně dostupná**
- musí **obsahovat** zejména **informace** o nebezpečných vlastnostech L/S, s nimiž zaměstnanec nakládá, pokyny pro bezpečnost, ochranu zdraví a ochranu životního prostředí, pokyny pro první předlékařskou pomoc a pokyny o doporučených opatřeních v případě ohrožení zdraví osob a o doporučených opatřeních při nehodě

Text zůstal téměř stejný.

Návrh §44a zákona č. 258/2000 Sb.

Odst. 7 až 12 - pokyny pro nakládání *pokračování*

Novinka jen pro žíravé /H314 *(liší se typy rukavic)*

Pokud zaměstnavatel nakládá **jen** s L/S klasifikovanými jako **žíravé** nebo L/S, které mají přiřazenu třídu a kategorii nebezpečnosti **žíravost kat. 1** se standardní větou o nebezpečnosti **H314**, **vydává pravidla jen poprvé.**

Pravidla **musí obsahovat** jmenovitý **seznam** těchto L/S, s nimiž se na pracovišti nakládá, a v případě, že bude nakládat s další takto označenou L/S, **doplní stávající seznam** o tyto jmenovité L/S a o tomto bezodkladně **informuje zaměstnance.**

Návrh §44a zákona č. 258/2000 Sb.

Odst. 7 až 12 - pokyny pro nakládání *pokračování*

Pravidla je **zaměstnavatel** vždy **povinen předložit** ke **schválení orgánu ochrany veřejného zdraví** příslušnému podle místa činnosti.

Tuto povinnost zaměstnavatel opakovaně **nemá**, půjde-li o rozšíření sortimentu prodeje L/S klasifikovaných jako žíravé nebo L/S, které mají přiřazenu třídu a kategorii žíravost kategorie 1 se standardní větou o nebezpečnosti H314, k nimž byla písemná **pravidla již jednou schválena**.

*Smysl zůstal **přibližně stejný, až na žíraviny / H314.***

Návrh §44a zákona č. 258/2000 Sb.

Odst. 13 - skladování L/S vysoce toxických nebo akutně toxických kategorie 1 nebo 2

...uzamčené, zabezpečené proti vloupání a vstupu nepovolaných osob, vyloučena záměny, zabráněno pronikání do ŽP a ohrožení veřejného zdraví ...

Odst. 14 - vedení evidence L/S vysoce toxických nebo akutně toxických kategorie 1 nebo 2

... pro každou L/S odděleně, množství, zásoby, uchovávat 5 let...

Požadavky zůstaly v podstatě stejné, drobná úprava textu.

doplňn – převod staré a nové klasifikace

Problém 2. - odlévání/přelévání/odsypávání

- firmy si běžně objednávají L/S ve velkých balení. **Z** těchto **originálních balení** si nejčastěji ve skladu ale i na jiných pracovištích **odlévají/přelévají/odsypávají** apod. do **tzv. „náhradních“ obalu** pro účely budoucího použití na některém z pracovišť **téže** právnické nebo fyzické osoby.

(nikoli odlití/přelití před uvedením na trh – tj. zpřístupnění třetí osobě za úplatu či zdarma, ve smyslu nařízení REACH, CLP, resp. chemického zákona.)

- Na **originální** balení a jeho označení se vztahují **povinnosti** uvedené v zákona č. 350/2011 Sb. nebo nařízení (ES) č. 1272/2008 v plat. znění (= CLP).

Problém 2. - odlévání/přelévání/odsypávání

- L/S v náhradní obalu jen **přenesena** na místo spotřeby/použití, tj. L/S je **bezprostředně** po přelití/odlití **spotřebována** ve výrobním procesu
- L/S je v náhradním obalu několik dnů / týdnů / měsíců na pracovištích **uložena** než je L/S spotřebována
- **Pracovník, který nakládá s L/S v náhradním obalu/balení nemusí mít dostatek informací** k ochraně zdraví nebo ŽP, alespoň informace, které byly uvedeny dodavatelem na originálním obalu/štítku.
- **Stávající právní předpisy – prakticky neřeší !!!** 20

Problém 2. - odlévání/přelévání/odsypávání

„Návrh“ SZÚ doplnit do zákona č. 258/2000 Sb.

Dojde-li na pracovišti ... k **přelití/odlití/odsypání** *nebezpečné* L/S do jiných obalů pro potřeby dalšího použití na pracovištích též právnické nebo fyzické osoby, musí osoba provádějící přelití/odlití/odsypání apod. **zajistit, aby náhradní obal byl řádně označen**, aby nemohlo dojít k záměně L/S, a dále aby pracovník, který s L/S bude nakládat měl dostatek informací o její nebezpečnosti a zároveň nezbytné informace k ochraně zdraví nebo ŽP.

Při plnění této povinnosti může osoba provádějící přelití/odlití použít informace buď uvedené na originálním štítku/obalu nebo poskytnuté dodavatelem.

Výjimka ... okamžitě spotřebován ve výrobním procesu.²¹

Problém 2. - odlévání/přelévání/odsypávání

Otázky

- naše představa, **co by mělo být na náhradním obalu** – „**většina**“ požadavků uvedených v článku 17 nařízení (ES) č. 1272/2008 v platném znění nebo uvedené v §12 zákona č. 350/2011 Sb.
- přelití do **malých** balení pod 125 ml
- byla-li látka **překlasifikována** (následně i směs) –
 - a) použít původní označení dodavatele, které je zjevně chybné,
 - b) možnost opravit ... „spotřebitel“ nemá ani podle nařízení CLP nebo podle chemického zákona povinnost „nově“ klasifikovat

Problém 3. – míchání/smíchání nová látka/směs

- na pracovištích dochází k **míchání různých L/S za účelem vzniku jiné směsi (popř. nové látky)**, která je dále na pracovištích **téže fyzické/právníc. osoby** používána
- ... **jen o ředění** (nařízení CLP – příloha I, bod 1.1.3.1)
- **nově vzniklé L/S jsou na pracovištích po různě dlouho dobu uskladněny v různých baleních**
- *nově vzniklé L/S **nejsou** vyráběny/ tvořeny za účelem zpřístupnění třetí osobě za úplatu či zdarma, ve smyslu REACH, CLP, resp. chem. zákona*
- nemusí se jednat o meziprodukty (nařízení REACH)

Problém 3. – míchání/smíchání nová látka/směs

- nové L/S mohou mít stejnou **nebezpečnost** (resp. klasifikaci) jako výchozí složky (u ředění původní směs), nebo jinou (většinou nižší, neplatí to však vždy)
- **pro látku** – definice výroba, resp. výrobce není spojena s uvedením na trh ... ale v čl. 4 nařízení CLP povinnost klasifikace L/S je pro výrobce, dovozce nebo následné uživatele ... „před jejich uvedením na trh“
- **pro směs** – odst. 1 §3 zákona č. 350/2011 Sb. – povinnosti dodavatele opět ve vztahu k uvedení na trh
- opět na balení nebo označení nových na pracovišti namíchaných L/S (pro jejich použití) nejsou stanoveny žádné další požadavky (kdo + co)

Problém 3. – míchání/smíchání nová látka/směs

Návrh SZÚ

- obal nové takto vzniklé L/S **řádně označit**, na všechny obaly, jejich obsah není okamžitě po přelití/odlití spotřebován ve výrobním procesu
- informaci **vyjádřit** jako % složení nové směsi nebo oklasifikovat a následně označit podle právních předpisů
x neuvádí na trh, takže nemá povinnost klasifikovat
- ve smyslu §102 **zákoníku práce** provede zhodnocení rizik, vyhodnotí a přijme opatření - **nespecifikuje**

Závěr – I.

- **§44a (+44b)** zákona č. 258/200 Sb. o ochraně veřejného zdraví **je třeba uvést do souladu s předpisy EU**
- urychleně zpracovat terminologii **nařízení CLP** (pro látky platí od XII/2010) – SZÚ podklady předalo, několikrát upravili/doladili
- **zvážit zapracování dalších opatření** k ochraně zdraví - povinnost označovat „náhradní“ obaly
- SZÚ – obracíme se na další odborníky, vidíte-li to jako problém a obraťte se také na naše ministerstvo

Závěr – „pravidla“ – II.

- OOVZ (KHS) se mohou stále vyjadřovat k **pravidlům** se „**starou**“ klasifikací (*R věty*)
- k vyjádření resp. schválení **pravidel s „novou“** klasifikací není zmocnění v zákoně (nevracet k překlasifikování na starou klasifikaci)
- **doporučovat firmám** – proškolovat zaměstnance; písmeně, že byli seznámeni s CLP, nové symboly, význam signálního slova, význam tzv. H+P vět
- SZÚ pořádá **kurzy k nařízení CLP** – klasifikace + označování nebezpečností pro zdraví (již 8x)